

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/160/2024
Identifikačné číslo spisu:	7118207594
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7118207594.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: N. H., narodená XX. R. XXXX, I., D. XXXX/XX, zastúpená: Advokátska kancelária PIHORŇA, LENÁRT, JAŠŠO, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Hrnčiarska 29, proti žalovanému: Ľ. S., narodený XX. C. XXXX, I., Š. X, zastúpený: JUDr. Matúš Lemeš, advokát, so sídlom v Košiciach, Kuzmányho 29, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 23C/47/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 20. marca 2024 sp. zn. 1Co/27/2023, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 20. marca 2024 sp. zn. 1Co/27/2023 a rozsudok Mestského súdu Košice z 10. júla 2023 č.k. 23C/47/2018-409 a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Košice (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. júla 2023 č.k. 23C/47/2018-409 I. zamietol žalobu žalobkyne o určenie neplatnosti závetu, II. žalovanému priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Súd prvej inštancie nárok žalobkyne posúdil v zmysle ustanovení § 194 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z.z., CMP, § 77 ods. 1, § 78 ods. 1, 2 z. č. 160/2015 Z.z., CSP a skonštatoval, že nakoľko sporovou stranou predmetného konania sú zákonná dedička - žalobkyňa a závetný dedič - žalovaný, pričom stranou predmetného konania nie je aj druhý zákonný dedič, W. H., narodený XX. B. XXXX, keďže žalobkyňa si nesplnila svoju povinnosť a nestanovila počas konania okruh strán sporu správne, v konaní nie je splnená podmienka vecnej legitímácie. Súd preto žalobu v celom rozsahu pre nedostatok vecnej legitímácie zamietol.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 20. marca 2024 sp. zn. 1Co/27/2023 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Uviedol, že žalobkyňa podaným odvolaním nedôvodne uplatnila odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. b), d), f), g) a h) CSP, ktoré v prejednávanej veci nie sú dané a preto odvolací súd postupoval podľa § 387 ods.1, 2 CSP a konštatoval správnosť dôvodov napadnutého rozsudku, ktorým súd žalobu zamietol a potvrdil rozsudok v zamietajúcom výroku vo veci samej a v súvisiacom výroku o trovách konania ako vecne správny.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) podala dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila ustanovením § 420 písm. f) CSP. Uviedla, že došlo na jej strane k zjavnému neprávnu nesprávnym procesným postupom súdov, keď súdy legitimujú sfaľšovanú listinu - závet, pričom tento stav bol dosiahnutý formalistickým výkladom práva, čím bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Odmietnutie poskytnutia právnej ochrany na základe formálnych dôvodov sa preto javí ako zjavne nespravodlivé. Postup súdu, ktorým žalobu zamietol, nie je spravodlivý a správny a taktiež je v rozpore s princípom právnej istoty ako aj legitímnych očakávaní. Súd vo svojej výzve z 20. marca 2023 ju vyzval, aby sa vyjadrila či trvá na podanej žalobe. Tým, že súd na pojednávaní 10. júla 2023 jej nedal možnosť rozšíriť okruh žalobcov, a to ani možnosťou, aby bol zabezpečený súhlas jej manžela, bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Rozhodnutia súdov považuje za prílišne formalistické a svojvoľné. Podľa jej názoru prílišný formalizmus je najmä vo vzťahu k nemožnosti rozšírenia okruhu žalobcov, a to napriek tomu, že tieto skutočnosti súd od podania žaloby 27. júna 2018 až do marca 2023 žiadnym spôsobom neriešil ako aj z dôvodu poučenia zo strany notára. Žiadala preto, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu.

4. Žalovaný k podanému dovolaniu žalobkyne uviedol, že dovolanie je nedôvodné a žiadal, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné, a preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie.

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba

rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

12. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

13. V danom prípade žalobkyňa v súvislosti s vytýkanou vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP namietala nesprávny procesný postup súdov nižších inštancií spočívajúci v legitimovaní sfalšovanej listiny - závetu, formalistickým výkladom práva, odmietnutím poskytnutia právnej ochrany, postupom súdu, v spore s princípom spravodlivosti a v rozpore s princípom právnej istoty.

14. Z obsahu spisu vyplýva takisto nesústreďenosť súdov od začiatku sporu v období rokov 2018 až 2023 (posudzovanie aktívnej legitimácie), pokiaľ ide o dokazovanie. Dovolací súd poukazuje na námietky dovolateľky a okolnosti sfalšovania predmetného závetu. Dovolaciemu súdu je známa skutočnosť, že prebieha trestné stíhanie ohľadom sfalšovania tohto závetu.

15. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s predmetnými ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP), keďže zistil existenciu vady v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

16. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.